

150 éve született dr. Saághy István

Saághy István nevével ma már naponta találkozhatunk. Olvashatjuk például a Szombathelyi Erdészeti Zrt. központjának bejáratánál, mely egyre gyakrabban szerepel a hírekben mint rendezvények helyszíne. Így lassan megtanultuk a róla elnevezett utcát megkülönböztetni a Sági úttól, és megszoktuk azt is, hogy az erdőgazdaságot is összekössük nevével.

A nevét tehát ismerjük, de vajon ismerjük-e személyét, munkásságát, mely alapján megemlékezhet róla az utókor? A válasz feltehetően az, hogy nem eléggé, vagy még inkább: alig-alig.

A kerek évforduló alkalmat kínál az ismeretek pótlására, s röviden felidézhetjük a Saághy család eredetét, majd dr. Saághy István és édesapja, *Sághy Mihály* életét és munkásságát.

Dr. Saághy István édesapja, *Sághy Mihály* 1820-ban született Németújvárott a történelmi Vas vármegyében. „*Tetől talpig mezőgazda volt e derék férfi*”, tudhatjuk meg *Sághy Mihályról báró Ambrózy Béla A méh* című, 1896-ban megjelent könyvéből. Az említett mű is sejteti, hogy munkásságából a méhészetben elért eredményei talán a legkimagaslóbbak. Kámoni földbirtokosként, a Vasvármegyei Gazdasági Egyesület tüköraként, majd elnökeként dolgozott, s kassos méhészetét, Magyarországon úttörő módon, már 1855-ben keretes kaptárossá fejlesztette. Legelső követői közé tartozott az Európa-hírű bajor *Jan Dzierzon*nak. Méhcsaládjait a mai Saághy István Erdészeti Információs Központ területén tartotta, s azt emiatt a környékbeliek Méheskertnek nevezték. Fontos megemlítenünk, hogy mind az arborétum, mind a Méheskert első fáit ő ültette az 1860-as években, így a Saághy park kapujában álló mamutfenyő korát megközelítően 155 évben állapíthatjuk meg.

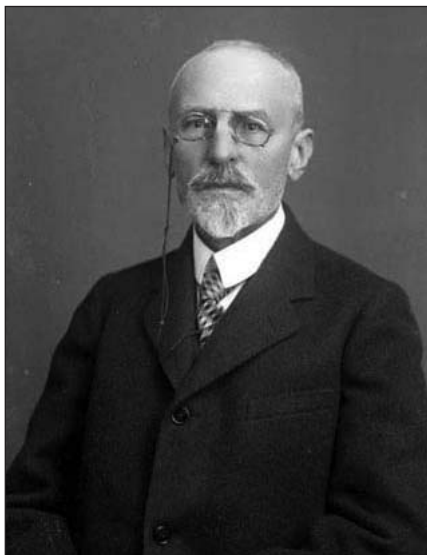
Sághy Mihály 1875. december 5-én Kámonban hunyt el. A Saághy parkban sétálva, megállva a méhesház mellett és a határos kámoni temető felé fordulva, láthatjuk a sírját jelző obeliszket.

Fia, dr. Saághy István, a Kámoni Arborétum alapítója, a *Sághy-Saághy* család legismertebb tagja, 1865. szeptember 26-án született Kámonban, *Sághy Mihály* és *Spettl Franciska* egyetlen gyermekeként. Középkiskoláit Sopronban a Csöndes-féle magángimnáziumban

kezdte és Szombathelyen a premontrai főgimnáziumban fejezte be, ahol 1883-ban érettségizett. Már ez utóbbi helyen is foglalkozott a természettudományokkal, és cikkeket írt a gimnázium *Bimbófüzér* című önképzőköri értesítőjébe.

Az érettségi után Budapesten jogot hallgatott, majd 1887-ben államtudományi doktorátust szerzett. Pályafutása elején vármegyei aljegyzőként dolgozott, később átvette öröklött birtokának kezelését, s 1891-től kezdte meg az arborétum fokozatos kialakítását. Szintén 1891-ben Náraiiban feleségül vette kővágóörsi *Eörssy Irént* és házasságukból négy gyermek született.

Jogász végzettsége mellett valójában ő dendrológus volt, azzá képezte magát. Ismereteit mindenekelőtt saját tapasztalataiból merítette, hiszen soha

nem volt állandó kertésze, a növények szaporítását, nevelését és a kertépítést minden mozzanatát saját kezűleg végezte. A növényrendszertan fás szárú növényekkel foglalkozó ágának, tehát a dendrológia tudományának Európa-hírű tudósa lett. Ehhez kiváló segítséget jelentett a *gróf Ambrózy-Migazzi Istvánnal*, Jeli megálmodójával, *gróf Erdődy Ferenc*cel, a vépi park tulajdonosával, *báró Baich Mihállyal*, a Szelestei Arborétum létrehozójával, a szintén jogász, botanikus *dr. Gayer Gyulával*, *Horváth József* ivánci esperessel, *Magyar Gyula* kertészeti főiskolai professzorral, valamint az erdőmérnök *dr. Fehér Dániellel* és *dr. Roth Gyulával* kialakított szakmai és baráti kapcsolat.

Aktív közszereplést vállalt, hiszen tagja volt többek között a Természettudo-

mányi Társaságnak, a Deutsche Dendrologische Gesellschaftnak, a Magyar Kertészeti Egyesület Dendrológiai Szakosztályának, választmányi tagja az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek.

Rendszeresen ellátogatott a tiszti kasszinóba, szeretett tarokkozni. Jápláni erdejében vadászgatott. Nem volt sikeres gazdálkodó, inkább művészelkű, tudós ember.

Dr. Saághy István tehát a dendrológia tudományának kiváló művelője volt, s számos, idegen tájakon honos fás szárú növényfaj esetében bizonyította azok télállóságát hazánk természeti viszonyai között. Az erdészet számára mindenekelőtt a fenyőfélék kutatásában, meghonosításában elért eredményei a legszámottevőbbek. Az Erdészeti Lapokban 1920-ban megjelent cikkében *Gayer Gyula* részletesen írt a Kámoni Arborétumról, ahol akkor már 244 féle fenyőtaxon élt, a 310 féle lombos mellett, s 1930-ban pedig a fenyők száma 260-ra emelkedett, a 600 féle lombos mellett. A fenyőfélék nemesítésével, keresztezésével is foglalkozott, s joggal nevezte őt *dr. Gayer Gyula* a „fenyőfélék legjobb magyar ismerőjének”.

Nevét örökíti meg az általa keresztezés útján létrehozott Saághy-luc (*Picea x saághyii Gayer*), mely a távol-keleti ajáni luc (*Picea jezoensis*) és a kanadai szürke luc (*Picea glauca*) hibridje, s amit *dr. Gayer Gyula* írt le a tudomány számára.

A honosítási és keresztezési kísérletek során szerzett tapasztalatait, a délszaki növények hidegtűrésével kapcsolatos megfigyeléseit *A Kert* című szakfolyóiratban, a Természettudományi Közlönyben, a Kertészeti Lapokban és a Kertészeti Szemlében tette közzé.

Ismereteinek bővítése érdekében sokat utazott, bejárta hazánk faiskoláit, botanikus kertjeit, és külföldön is mélyreható tapasztalatokat szerzett a kertépítés művészetében. Utazásai során tudományos, baráti és cserekapcsolatokat létesített Horvátországban, Ausztriában, Németországban, Svájcban, Franciaországban, Olaszországban, Belgiumban és Angliában élő dendrológusokkal, kertészekkel, tudósokkal.

Dr. Saághy István jó anyagi helyzete eleinte lehetővé tette a lendületes, nagyvonalú fejlesztést, de később az arborétum létesítésének és fenntartásának költségeit a szintén e területen kialakított faiskolából származó bevételből finanszírozta, így abban az időben

Saághy-faiskola néven ismerték a korábbi Méheskertet.

E helyütt említjük meg a Szombathelynek nyújtott szakmai tanácsadó munkáját, mellyel hozzájárult a város különleges fafajokkal történő fásításához, s amelynek hatása még ma is érvényesül. A Széll Kálmán utcában járva a

nyugati ostorfák (*Celtis occidentalis*), a Paragvári utcában a feketefenyő-sor (*Pinus nigra*), míg a Jáki úton a ritka japán gyertyánszilek (*Zelkova serrata*) idézhetik fel Saághy István emlékét.

A Saághy család Felsőcsatár határában, Jáplánpusztán is rendelkezett földbirtokkal, és gazdálkodásuk emlékeként

ott is állnak mamutfenyők, de a közelben fekvő, a Szombathelyi Erdészeti Zrt. kezelésében álló erdőterületen található, jelenleg már 100 évnél idősebb sárgafenyők (*Pinus ponderosa*), szurkosfenyők (*Pinus rigida*) és feketefenyők (*Pinus nigra*) alkotta erdőállomány is dr. Saághy István munkásságára emlékeztetheti az erdő látogatóját.

Dr. Saághy István 1945 márciusában a háborús események hatására és romló egészségi állapota miatt otthona elhagyására kényszerült, s családját követve az ausztriai Attersee-be költözött. Ott is halt meg 1945. augusztus 1-jén, s ott is temették el.

A Szombathelyi Erdészeti Zrt. az egykori Méheskertben építette fel Vas megye erdőgazdálkodását szolgálni hivatott erdészeti központot *Saághy István Erdészeti Információs Központ* néven. Így kívánt megemlékezni az egykori tulajdonos Saághy családról és tisztelni dr. Saághy István dendrológiai munkásságát.

Varga László
erdei iskolai referens
Szombathelyi Erdészeti Zrt.

Értékes adományok Pápai Gábortól

Pápai Gábor Bedő-díjas erdőmérnökötől, az Erdészeti Lapok egykori főszerkesztőjétől sokszínű, különlegességeket rejtő dokumentumokat kapott az egyesület könyvtára. Az adományban az értékes, kuriózumnak számító papírképeken és negatívokon kívül izgalmas kordokumentumokat is találhatunk.

Mindenekelőtt külön köszönjük *Jérome René* 1984-ben kiadott arany oklevelét és a gyönyörű merített papírra nyomtatott 1928. évi Balek-báli meghívót, ahol is, mint olvasható: „a zenét Bóczi Rudi zenekara szolgáltatja”.

Az újabb fotoadományok közül is szeretnénk kitérni *Madas András* időkori fotóira és az egyesületi elnököket együtt megörökítő képre. A *Riedl Gyula* bácsi soraival kísért két 19. század eleji verset is érdemes újra meg újra felleveníteni.

Kihagyhatatlan és megismételhetetlen az Erdészeti Lapok 1993. áprilisi és novemberi száma, amelyben két akkori miniszterelnök, *Antall József* és *Boross Péter* sorai és eredeti aláírása található.

Ugyanúgy nem pótolhatók a *Bocsásatok meg!* című írás és az Erdészeti Lapok kiadásával kapcsolatos levelek, cikkek, amelyek felidéznek az egykori, a rendszerváltás körüli nagy viharokat és csatározásokat is.

Az a dosszié, ami a rendkívüli jelentőségű gyarmatpusztai, 1992. januári szakértői értekezlet eredeti dokumentumait tartalmazza, akár egy külön tudományos dolgozat tárgya is lehetne ma már.

A számtalan szerkesztőségi levél, üzenet, jelzés a laikus számára is megmutatja, hogy mennyire nem egyszerű dolog egy lapot mindenki meglegedésére szerkeszteni.

Külön borítékban összegyűjtve kaptuk meg *Leipold Árpád* gondolatait, megjegyzéseit, amelyek legalább annyira értékesek, mint *Buda Ernő* életrajzi beszámolójának legépelet példánya. A 100 éves Görgényszentimrei Erdészeti Szakiskola történelmi leírását *Reitkes M. László* erdész tollából két példányban is megkaptuk. Nem lenne érdektelen elgondolkodni nyomtatásban való közreadásán.

Különleges meglepetés volt számunkra *Nagyszalánczy (Fröblich) Brúnó* egykori miniszteri tanácsos életrajza és az 1935-ös erdőtörvény előkészítésében való rendkívül jelentős szerepvállalása

kapcsán íródott anyagok kézhezvétele, amelyeket a nálunk már meglévő Nagyszalánczy hagyatékhoz lesz érdemes csatolni.

„Az erdészpályám” sorozathoz beérkezett eredeti anyagok között rendkívül érdekes életrajzokat, személyes vallo-másokat olvashatunk, amelyek a mai kor erdészének is sok megszívlelendő életbölcsest rejtenek magukban.

A Magyar Erdőszegylet és az Országos Erdészeti Egyesület Pécsen megtartott 1854. és 1907. évi vándorgyűléséről készített cikkek, tudósítások, hivatalos levelezések másolatai tökéletesen egészítik ki a két eseménnyel kapcsolatban megjelent erdészeti beszámolókat.

Csak vázlatosan tudtuk felsorolni azokat a leveleket, cikkeket, feljegyzéseket, hivatalos iratokat és képanyagot, amelyek gyakorlatilag az 1810-es évektől napjainkig átívelik erdőgazdálkodásunk történetét, megvilágítva annak egy-egy fontos eseményét, mozzanatát.

Még egyszer szeretnénk köszönetet mondani Pápai Gábornak ezért a nagylelkű és rendszerezve összeállított adományért, amit Könyvtárunk levéltárában egy helyen archiválunk majd.

Dr. Sárvári János
a Könyvtár őrje